

*Till: Jakob Forssmed, socialminister
Carl-Oskar Bohlin, minister för civilt försvar*

Friluftsrörelsens roll i Sveriges beredskap – lärdomar från Ukraina

Bästa Jakob Forssmed och Carl-Oskar Bohlin,

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022 har visat att ett lands motståndskraft i krig inte enbart avgörs av militära resurser. Ukrainas erfarenheter visar att ideella föreningar, frivilliggrupper, ungdoms- och friluftsföreningar har haft en avgörande betydelse för landets förmåga att hantera kris, upprätthålla samhällsfunktioner och stödja både civilbefolkning och försvar.

Ett tydligt exempel på detta är Scouterna insatser i Ukraina. Under kriget i Ukraina har Scouternas roll utvidgats till att bli en viktig del av civilsamhällets lokala krisrespons och humanitära stöd.

- Scoutgrupper har organiserat insamling och distribution av mat, kläder, vatten och annan utrustning till drabbade lokalsamhällen.
- Scoutkårer har använts som insamlings- och distributionspunkter och ibland som skydd för människor i behov av hjälp.
- Tusentals scouter har engagerat sig i stöd för flyktingar och internflyktingar, både i Ukraina och i grannländer.
- Internationella samarbeten har förstärkt hjälparbetet med leveranser av mat, mediciner och psykologiskt stöd.

En annan viktig lärdom från Ukraina är hur jaktorganisationer och jägare mobiliserades som en del av det civila försvaret. Deras lokalkännedom, naturkompetens och vana vid vapenhantering gjorde dem till en strategisk resurs i krigets första skede. Jägare deltog i territorialförsvaret, organiserade skydd av lokalsamhällen och bidrog med logistik och överlevnadskunskap. Detta visar att organisationer med stark förankring i natur och friluftsliv kan spela en avgörande roll för nationell motståndskraft, även utan formell militär struktur.

Kriget i Ukraina har också visat att civila sjö- och båtorganisationer kan spela en avgörande roll i kris. När broar och vägar förstördes blev floder

och kustlinjer kritiska transportleder. Civila båtar och frivilliga sjöräddningsresurser användes för evakuering av människor, leverans av förnödenheter och patrullering av vattenvägar. I flera fall har båtorganisationer samarbetat med myndigheter för att skapa improviserade transportlösningar och räddningsinsatser. Detta understryker att kompetens inom sjö- och båtliv, liksom tillgång till utrustning, är en strategisk resurs som bör inkluderas i beredskapsplaneringen.

Vad betyder detta för Sverige?

Ukrainas erfarenheter visar att ett starkt civilsamhälle:

- Är en operativ resurs, inte bara ett komplement
- Måste ses som en integrerad del av totalförsvaret
- Kräver förberedelse i fredstid, inte improvisation i kris

Vi menar därför att friluftsrörelsen har en unik kapacitet att bidra till Sveriges beredskap. Svenskt Friluftsliv är en paraplyorganisation för 28 ideella friluftorganisationer med cirka 2 miljoner medlemskap och 7 000 lokala föreningar. Vi är Sveriges tredje största folkrörelse – en samhällskraft med djup förankring i hela landet.

Enligt en färsk kartläggning bland Svenskt Friluftslivs medlemsorganisationer framgår det bland annat att:

- 94% av de svarande anser att beredskap är en viktig fråga och 3 av 4 anger att de diskuterat beredskap under det senaste året;
- 69% anser sig vara en del av Sveriges totalförsvaret
- 88% har diskuterat beredskap det senaste året
- 75% saknar idag samarbete med myndigheter eller andra organisationer inom beredskap;
- 53% skulle definitivt vilja utveckla sitt arbete med beredskap ytterligare, och resterande 47 procent anger att de 'kanske' skulle vilja det lite beroende på vad det skulle innebära;
- 94% erbjuder redan utbildningar som kan stärka Sveriges civila beredskap och resiliens inom exempelvis HLR, första hjälpen, navigation, radiosamband och ledarskap.

- 44% skulle kunna mobilisera sina medlemmar vid en samhällskris. Med resursförstärkningar skulle andelen organisationer öka som kan mobilisera vid kriser.

Friluftsrörelsen har redan idag resurser som är direkt användbara i en kris: utbildade frivilliga, lokaler, utrustning som tält och stormkök samt kompetens inom överlevnad, förstahjälp och logistik. Hälften av organisationerna uppger att de kan mobilisera sina medlemmar inom några dagar vid en samhällskris. Samtidigt uppger 73% av medlemsorganisationerna att de idag saknar samarbete med myndigheter eller andra organisationer.

Därför efterfrågar vi ett rundabordssamtal mellan er ministrar och friluftslivets organisationer där vi får möjlighet att presentera vår samlade kapacitet och diskutera hur denna resurs kan integreras och bidra till att stärka Sveriges beredskap ytterligare.

Friluftslivet är idag en del av samhällets beredskap men utan resurser eller en formell koppling till totalförsvaret.

Vi är redo. Nu behövs en politisk vilja och konkreta förutsättningar för oss att kunna bidra.

Med vänliga hälsningar,

Cecilia Magnusson

Ordförande
Svenskt Friluftsliv

Josefine Åhrman

Generalsekreterare
Svenskt Friluftsliv